

Stanovisko

Klubu poľnohospodárskych odborníkov (KPO) pri SPU v Nitre k súboru koncepčných materiálov predkladaných Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR).

Klub poľnohospodárskych odborníkov pri SPU na svojom Valnom zhromaždení dňa 22.11.2013 a následných zasadnutiach Rady klubu prerokovalo témy zamerané na vývoj poľnohospodárstva, výroby a spotreby potravín v SR, na východiská a ciele koncepcie rozvoja pôdohospodárstva na roky 2013-2020 a na zabezpečenie cieľov „koncepcie“ vo forme Akčného plánu rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014-2020.

Z diskusie členov KPO vyplynulo, že predložený súbor materiálov prebudil zvýšený záujem odbornej i laickej verejnosti o osud poľnohospodárstva, potravinárstva a vidieckej krajiny, posilnenie statusu tohto spoločensky významného segmentu ekonomiky štátu.

Na druhej strane v diskusii členov KPO odzneli námety smerom k zmene pravidiel SPP EÚ v záujme uplatňovania princípu rovnakých príležitostí pre všetkých podnikateľov na pôde a v potravinárstve v rámci EÚ, pričom apel zaznel aj na adresu podnikateľov na zmeny filozofie podnikania od individuálnych foriem ku kooperácii v oblasti výrobnjej a finančnej v záujme spotrebiteľov a spoločnosti.

Námety a pripomienky k jednotlivým materiálom:

1. Akčný plán rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014-2020.

Materiál je vypracovaný so zámerom naplniť ciele Koncepcie rozvoja pôdohospodárstva pre roky 2014-2020. Z tohto hľadiska ide o hodnotnú iniciatívu zo strany rezortu. Samotný materiál si kladie za cieľ byť komplexným dokumentom, ktorý systémovým spôsobom rieši ďalší koordinovaný rozvoj poľnohospodárstva a rozvoja vidieka, tak aby boli vytýčené ciele splnené. Na druhej strane však treba zdôrazniť, že táto snaha bola odmenená progresívnymi a racionálnymi návrhmi a opatreniami, aj keď s určitými rezervami vo vzťahu k živočíšnej a rastlinnej výrobe. Ďalej určitým nedostatkom je aj to, že navrhnuté opatrenia neprechádzajú systémovo naprieč celým výrobným, odbytovým a spracovateľským spektrom.

- V predloženom materiály sa za dôvod zaostávania rezortu považujú rôzne príčiny, okrem iného aj veľké poľnohospodárske podniky, ktoré nezvládli svoju transformáciu. Najkritickejší je postoj k prudko klesajúcemu počtu ľudí zamestnaných v rezorte. Popri racionálne uvedených argumentoch sa pritom nezobrala do úvahy jedna z najpodstatnejších príčin, ktorou je vysoký rast produktivity práce v poľnohospodárstve a v potravinárstve, zásluhou čoho sa agrárna zamestnanosť znižuje, a to nielen v našich, ale aj v celosvetových súvislostiach. Plánovaný rast prezentovaný v Akčnom pláne zamestnanosti treba preto vnímať reálne, lebo prijaté opatrenia síce môžu z krátkodobého hľadiska podporiť zamestnanosť, ktorá však z hľadiska dlhšieho časového horizontu nebude udržateľná, naopak musíme byť pripravení na to, že zamestnanosť v poľnohospodárstve bude ešte ďalej klesať. V tomto smere je potrebné sústrediť cielenejšie úsilie do rozvoja vidieckej zamestnanosti. (Už dnes existuje široký sortiment výrobkov a služieb).
- Podpora integrácie výrobcov do spracovania výrobkov, ako aj zlepšenie vyjednávacjej sily pri rokovaníach s odberateľmi je síce deklarovaná, avšak prostriedky a nástroje, ktorými sa tento proces podporí, nie sú v predloženom dokumente konkretizované

a ako to potvrdil predchádzajúci vývoj, žiadne, aj keď progresívne postavené vyhlásenia, problém vytvorenia vertikálnej integrácie nevyriešia.

- Rovnako nie sú uvedené spôsoby, akými sa budú revitalizovať závlahy, odvodnenia a hydromeliorácie. Ide o veľmi dobre zvolený problém, ktorý pretrváva v rezorte prakticky od obdobia jeho transformácie, avšak vzhľadom na dôležitosť predznačených faktorov úspechu pôdohospodárskej výroby je potrebné špecifikovať aj konkrétne postupy a na ne vynaložené prostriedky. (nariadenie vlády o dlhodobom prenájme poľnohospodárskej pôdy).
- Vo vzťahu k potravinovej bezpečnosti, s ktorou sa podrobne zaoberá koncepcia rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014-2020, je potrebné použiť metodicky kvalifikovaný postup, ktorý stanoví reálnu mieru tohto ukazovateľa, ktorý zjavne absentuje tak v samotnej koncepcii, ako aj v ďalších materiáloch, ktoré sa týmto problémom zaoberajú. Situácia v SR zrejme nebude až taká kritická, ako je to v médiách neraz uvádzané. Podiel slovenských výrobkov v predajniach totižto nemožno stotožňovať s mierou potravinovej bezpečnosti, keďže podstatná časť našich agropotravinárskych výrobkov sa vyváža do zahraničia a aj toto množstvo treba započítať do potravinovej bezpečnosti SR. Bolo by na chválu rezortu, ak by tento údaj dokázal aspoň približne zadefinovať.
- V Akčnom pláne je potrebné predstaviť konkrétne opatrenia na zvyšovanie predaja doma vyrobených potravín, a to najmä výraznou podporou komoditných výrobných, odbytových a spracovateľských vertikál, napr. formou podielového spoluvlastníctva prvovýrobcov.
- Silnou stránkou predloženého dokumentu je, že prichádza s novými, a pritom pôsobivými podnetmi pre predaj kvalitných slovenských potravín.
- Z dokumentu nie je zrejmé, že aj keď sa v ňom na jednej strane explicitne hovorí o riešení negatívnych dopadov klímy na životné prostredie, a to aj vo vzťahu k zadržiavaniu vody v krajine, ale na strane druhej sa už neuvádza, že aké konkrétne opatrenia budú prijaté na zmierňovanie negatívnych dopadov a aké finančné prostriedky budú na tento účel vynaložené a z akých zdrojov. Evokuje to významnú spoluprácu s miestnymi samosprávami, štátnej správy a podnikateľov.

2. Príprava Spoločnej pôdohospodárskej politiky na roky 2014-2020.

- Presun 345 mil. EUR II. do I. piliera je cieľavedomé rozhodnutie, ktoré môže významne prispieť k rastu konkurencieschopnosti slovenského poľnohospodárstva, aj keď je len samozrejmosťou, že sa ani týmto procesom historicky vzniknuté rozdiely s pôvodnými krajinami EÚ ešte nevyriešia. V tomto smere by bolo potrebné lepšie nastavenie podporných mechanizmov a nástrojov pre umocnenie proexportnej politiky štátu vo vzťahu k agro-potravinárskym komoditám. Komplexný rozvoj vidieka, poľnohospodárstvo a výroba potravín evokuje širokú spoluprácu zainteresovaných rezortov a samosprávy na viaczdrojovom financovaní, najmä prostredníctvom eurofondov. Na informačných dňoch MPaRV SR konaných v dňoch 7.11.2013 až 15.11.2013 odzneli informácie o podpore poľnohospodársko-potravinárskeho komplexu v rámci budúcej SPP 2014-2020 v tom zmysle, že:
 - ... podpory môžu poľnohospodári a potravinári očakávať aj cez štrukturálne fondy v gescii Ministerstva hospodárstva SR.
 - ... okolo 100 mil. EUR môžu pôdohospodári očakávať z Operačného programu výskum a inovácie, kde je gestorom MŠ SR a MH SR.
 - ... približne 100 mil. EUR môžu pôdohospodári očakávať z IROP, ako aj podporu z MŽP SR.

- V opatreniach PRV na roky 2014-2020 sú výrazne podcenené poradenské služby, túto položku by bolo potrebné posilniť v záujme zintenzívnenia poľnohospodárskej výroby v menších a stredne veľkých poľnohospodárskych podnikoch, v záujme podpory ekologického poľnohospodárstva, zvýšenia odbytu domácich výrobkov na vnútornom trhu, ako aj na trhoch zahraničných. Dôležité sú aj požiadavky na zabezpečenie výroby kvalitných potravín, ochranu životného prostredia a udržateľný manažment prírodných zdrojov. Vyčlenené prostriedky na túto aktivitu by bolo potrebné aspoň zdvojnásobiť v porovnaní so súčasnou čiastkou. V tejto súvislosti je potrebné si uvedomiť, že poradenstvo v podmienkach transformujúcej sa, resp. trhovej ekonomiky nebolo nikdy rozvinuté a štátna podpora tomuto dôležitému a podstatnému inštitucionálnemu podsystemu nebola nikdy venovaná v takom rozsahu, ako tomu bolo a je v pôvodných členských krajinách EÚ a u našich susedov. Poradenstvo sa pritom označuje za významný faktor rastu produkcie a efektívnosti modernej poľnohospodárskej výroby.
- Analogicky prostriedky vyčlenené na ekologické poľnohospodárstvo predstavujú len symbolickú čiastku a nezabezpečia rast výroby ekologických potravín v našich podmienkach, hoci práve pri tomto charaktere výroby z hľadiska svetových rozvojových trendov dôjde k znásobeniu organickej produkcie.
- Podpora potravinárskemu priemyslu zaznamená v porovnaní s predchádzajúcim programovacím obdobím nižšie hodnoty, pritom poľnohospodárska prvovýroba, odbyt a spracovanie výrobkov, ako aj ich podiel na domácom trhu predstavujú spojené nádoby. Rezort pôdohospodárstva by preto za organickú súčasť svojich programových aktivít mal považovať aj revitalizáciu existujúcich potravinárskych podnikov cestou komoditnej a finančnej účasti poľnohospodárskych prvovýrobcov, aby tak zabezpečil naplnenie cieľov vytýčených vo svojej koncepcii.
- Navýšenie by si ďalej vyžadovali opatrenia na Agroenviroment, ako aj platby pre oblasti s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami.

Niekoľko slov na záver stanoviska.

Členovia KPO sú si vedomí toho, že problematika poľnohospodárstva, potravinárstva a vidieka v procese globalizácie je široko spektrálna a zasahuje všetky vrstvy obyvateľstva. S nádejou však očakávame, že naše námety a pripomienky budú skromným príspevkom pre naplnenie náročných cieľov „koncepcie“.

V Nitre 20.1.2014

Klub poľnohospodárskych odborníkov pri SPU v Nitre